

813 "העולם הזה" תאריך: 21.5.53

הנהלת העיתון

לפני 25 שנה

נולדו "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקריש כתבה מרכזית, תחת הכותרת, "תייר השוב מארץ", לפי קורו הראשון של מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ון פוסטר דאלס, כישראל. הכתבה דיווחה על הפגנות שארגנו בידו מש"ם ומק"י נגד ביקורו של השר האמריקאי, ועל ההכרעות המדיניות שנפלו בהחלטות ממשלה בניהול שיהדותו של השר האמריקאי עם צמרת השלטון הישראלית. המדור, "מפלגות" הוקדש לדיוקנו של ישראל רוקה, שריהפנים הציוניסטים החדש (ראה: שער). לדיוקן זה צורף, "ראיון מיוחד" עם השר, "ראיון מיוחד" נוסף, שהתפרסם בנילוין, "העולם הזה" השבוע לפני 25 שנה, היה עם ד"ר משה שנה, ראש המטה הארצי

לשעבר, בהגנה, שפרש עם קבוצתו ממפ"ם והקים את מפלגת השמאל הסוציאליסטי. בשער הנלווין: שריהפנים ישראל רוקה, על מאבקו בכיור וקורפטיה שפשתה במשרדו הממשלה. תתי הכותרת בשער: "למפלגת הביורוקרטית, הגרון הוא התרופה!"

דאלס מבקר בישראל * משה שנה מייסד מפלגה חדשה

* "המגף השחור" נלכד * "ו"כ שוסטק על "העולם הזה"

העם

דלות ודאלס

האיש גבה הקומה, לבוש החליפה החרו מההתכה וכובעיהקש החום-בהיר, לא דמה לשחקן. פניו היו קמוטים ומעונים, נשאו את ההבעה המכוערת האופיינית של חולה אולקוס. אולם מי שראה אותו ידע באופן אינסטינקטיבי כי זהו אדם חזק, אדם אשר לפי הביטוי האמריקאי "אינו סובל שטיות".

כאחד מחשובי הפרקליטים באמריקה, היה דאלס רגיל לייצג חברות עשירות. להכניע חייבים קטנים שרעדו על סף פשיטת הברגל. בישראל היה תפקידו דומה. אולם בנסיבות אלה התנהג דאלס באדיבות מכר סימלית. הוא הקשיב בדומיה לדבריו הארוכים-ארוכים של שריהחוק, משה שנת, שר הסביר לאורח את מצב המדינה, כפי שהסביר בשעתו את מצב היישוב בפני עשרות ועדות-חקירה מנדטוריות.*

לטתו. אולם אין ספק שבלבו החליט. הדבר עשוי להיראות מורו בעיני אדם המתייחס בהרדת-קודש להחלטות מדיניות היסטוריות, והסבור שהן פרי שיקולים והתלבטויות עמוקות של אלפי מומחים. ספרי הוכרונות של שרים אמריקאים, שפורסמו לאחרונה, מעידים בעליל כי בארצות-הברית יכולה החלטה היסטורית — כמו התערבות ארצות-הברית במלחמת קוריאה — להיות החלטה ספונטאנית לגמרי של איש אחד.

דאלס פגש את גנרל ג'יימס ג'יימס, ואין ספק שהתפעל ממנו ככל שאר האחרים. סלע זה, שהודק באופן כה פתאומי מתוך הים המרחבי, הדומה לאי יציב, עליו יכרי לות התוכניות האמריקאיות לשכון לבטח. לשם כך יש צורך להקריב כמה אינטרסים של ישראל ובריטניה***. ודאלס היה מוכן להקריבם.

להקריב, אך לא יותר מדי, כמובן. דאלס חייב להתחשב בצעקה שתקום בלונדון. הוא חייב להתחשב גם בצעקה שתקום בסיביר היהודי בארצות-הברית. בשנה הראשונה באה התייגה בחירות לקונגרס ארצות-הברית.

זהו, פחות או יותר, הרקע של מדיניות החוץ הישראלית במציאות של היום. ואין זה רקע נעים ביותר.

כינוסים

משך ארום

מארכס, אנגלס, לנין וסטאלין התבוננו מן הבמה, שלתשה מרוב מסכים אדומים. "מאלינקוב!"** קרא הקהל תוך תשואות סוערות, ואחר כך: "מו-שה-סנה!"

* בימי המנדט הבריטי על ארץ-ישראל הוקמו מדי פעם ועדות-חקירה מלכותיות, כדי לחקור את מניע המחנה בין עמי הארץ, תוך ניסיון למצוא פתרון. משה שנת התמחה בהופעה בפני ועדות אלה.

** קודמו של עבד-אל-נאצר בראשה של מצריים האחר-מלכותית.

*** כמו הלאמת תעלת סואץ, שהיתה איזור צבאי בריטי.

**** מנהיג ברית-המועצות לתקופה קצרה, בין מות יוסף סטאלין לתפיסת השלטון בידי ניקיטה כרושצ'וב.

כל באי המפלגה החדשה לא באו מצד מק"י, אלא מצד מפ"ם. פועלים ותיקים, אנשי מעברות, ערבים. נוער מפ"ם קיצור ני מסוגו של נמרוד אשל, מנהיג מרד-הימאים. היתה זו שיכבה אנושית די מגוונת, שבאה לידי ביטוי בוויכוח הפנימי, בו השתתפו 37 אנשים. ביניהם: צעירה ערביה בשם איספהן בהלול, שהתקיפה את

מו-שה-סנה ו"מחיאות הכפיים שיסעו את הנואמים אחרי כל כמה מישפטים, ובהתאם לנהוג הקומוניסטי הרוסי מחאו גם הנואמים כפיים לדברי עצמם. מדי פעם, כשהזכרו עמם קריאה הצפונית, מאלאיה, קניה, וכמובו ברית-המועצות, קם ה"קהל על רגליו והריע בעמידה. היתה זה כינוס-היסוד של מפלגה חדשה

משה שנה נואם בוועידת היסוד של מפלגת השמאל הסוציאליסטי, רוצים לאכול בשר!"

חוק האישות הדתי המקפח את האשה הערבית, עולה עיראקי חדש ממעברת סקיה, שקרא: "לא רוצים להיות בשר תותחים, רוצים לאכול בשר!" ישראל סובייטית. כשנבחר הוועד המרכזי בן 35 איש, המזכיר הכללי (סנה) ושני מזכירים (אדולף ברמן ופינחס טורבין), התפאר אחד מנציגי הוועידה: "זהו צירוף של מי שעמד בראש ההגנה בימי המאבק נגד האנגלים (סנה), מי שעמד בראש המחתרת היהודית בווארשה בימי הנאצים (ברמן) ומי שעמד בראש המאבק הפועלי המיקצועי בארץ (טורבין)". מעטים העזו לנבא התפתחות מהירה למפלגה, אמר עיתונאי מפא"י: "הסיכוי היחיד שלה הוא כיבוש הארץ בידי הצבא האדום!" ואחר הוסיף בהירהור: "אם אולי, מיפנה דרמטי של מדיניות ברית-המועצות לטובת ישראל!"

לא היתה זאת תוספת חסרת-תוכן: רבים מבאי הכינוס סברו באמת כי מפלגה קורמוניסטית הדוגלת בריכוז העם היהודי ברובליקה סובייטית ישראלית עשויה להשתפרע על הקו המדיני של ברית-המועצות, לחולל בו שינוי כלפי הרעיון הלאומי הישראלי.

נוער

סוף "המגף"

משך חודשים נשלחו עשרות מיכתבי

איום. למקבליהם ניתנו אזהרות חמורות. לאישי מפ"ם ומק"י — על פעילותם המדינית; לבעלי אולמות — על השרכת אולמותיהם לאסיפות קומוניסטיות; לחנויות ספרים — על מכירת ספרות רורית קומוניסטית. על המיכתבים היתה חתימה שהפחידה רבים: "המגף השחור". היתה זאת חותמת גומי שהונמנה על-ידי נער בן 17, כותב המיכתבים.

מפ"ם ומק"י לכוף. למישרה, שחש בה כל העת כי מאחרי החותמת פועלת מחתרת רחבה, נתגלתה האמת עת חשק דויד כהנא, נהג אשד בקו חולון-תל-אביב, לצלצל בטלפון אל ידידו ברמת-גן. הוא סר אל הא הטלפונים בתחנה המרכזית, נתקל שם בנער משוחח בטלפון שהחזיק פיסת נייר בידו. מאחורי גבו של הנער קרא כהנא את תוכן השיחה, שהיה כתוב בפיתקה: "לכבוד הצירות האמריקאית, הננו מזהירים אותכם כי בניין השגרירות יפוצץ עם בואו של שריהחוק דאלס — חתום: מפ"ם, מק"י". הנהג הועיק את שוטרי התחנה הסמוכה, שלכדו בתא הטלפונים את הנער. הוא התייחס בבכי: "רק אל תספרו לאבי, רק אל תספרו לאביו!"

הורי הנער לא ידעו על התעסקות בנם. האב, מחלק תה בשוק העליה, כמעט אי-בד את חושיו: "כאן לבטח קרתה טעות, זה לא יכול להיות", אמר לשוטרים. אולם היתה זו עובדה. "המגף השחור" לא היה אחר מאשר יהודה רפאלי, בן 17, שטען כי שינאתו לקומוניזם דחפה אותו למעשה שיו. במיכתבו האחרון אל השגרירות רצה להכניס את מפ"ם ומק"י לכוף, וחתם בשמן.

כאשר הובא השבוע בפני שופט, היו פניו חיוורות. הוא הודה באשמה והאזין לבקשת אביו לשלחו לבדיקת רופא עצבים. השופט נעתר לבקשה ודחה את מתן פסק-הדין.

לדעתי

העולם הזה מעניין, סיגנונו טוב, חדיש ורענן, וכימעט כל המתפרסם בו מרתק את הקורא. ניכרת בו חריצות, שקידה ועירנות. ועל הכל מובלסת בו האהבה הרבה של חברי המערכת לעיתונם: אהבה ראשונה...

אולם הרי בביקורת כנה הנכם מעוניינים ולא "בשבחים לצרכי נימוס", לא כן? אם כן, הקשיבו:

אחרי קריאת כל תיאור או תגובה בי עיתונכם, אין להשתחרר מן הרושם שכל עצם תכלית התיאור התגובה הם הלעג, העוקצנות והסאטירה, ושכל המתואר בי עיתונכם אינו בא אלא במידה שיש בו יסוד לתיאור סאטירי או לגלגלי. דומים הם כל כתבים בעיני הקורא, לגוליברים היושבים אל בתוך ארץ הגמדים אלא מעל לפיסגה רמה מאד, המשקפים בהנאה רבה על ארץ הגמדים ומעשיהם הילדותיים. ייתכן שאין זו הכוונה אך זו היא המסיקנה.

על-כף-פנים, מחטא אחד גדול נקיים אתם: מחטא השיעמום, ושקול דבר זה כנגד כל הליקויים שבעולם.

ח"כ אריעזר שוסטק.

* כיום שריהבריות בממשלת הליכוד.